

8. Strand V. C., Abramovitz, R., Layne C. M., Robinson H., Way I. Meeting the critical need for trauma education in social work: A problem-based learning approach. *Journal of Social Work Education*. 2014. Vol. 50(1). P. 120-135.
9. Tebes J. K., Champine R. B., Matlin S. L., Strambler M. J. Population health and trauma-informed practice: Implications for programs, systems, and policies. *American Journal of Community Psychology*. 2019. Vol. 64(3-4). P. 494-508.
10. Unick G. J., Bassuk E. L., Richard M. K., Paquette K. Organizational trauma-informed care: Associations with individual and agency factors. *Psychological services*. 2019. Vol. 16(1). P. 134.
11. Wilkin L., Hillock S. Enhancing MSW students' efficacy in working with trauma, violence, and oppression: An integrated feminist-trauma framework for social work education. *Feminist Teacher*. 2014. Vol. 24(3). P. 184-206.

Світлана Чернета,
доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри соціальної роботи
та педагогіки вищої школи
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк
Антон Батюк,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Автор висвітлює проблему комунікативної компетентності майбутніх фахівців із соціальної роботи. Розкриваючи сутність комунікативної компетентності майбутніх фахівців із соціальної роботи, автором окреслюються складові цієї компетентності

Ключові слова: комунікативна компетентність, фахівців із соціальної роботи, компоненти, формування.

Реформування системи вищої освіти, сучасні виклики, пов'язані із війною в Україні, поява нових соціальних потреб, вимагають підготовки сучасного конкурентоздатного фахівця, який володіє не тільки

теоретичними знаннями, а й практичними комунікативними вміннями та навичками, необхідними для професійної самореалізації, інтересу до створення власного комунікативного простору та вирішення соціальнозначущих проблем. Тому проблема формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців із соціальної роботи є надзвичайно гострою в умовах глобалізації сучасного суспільства в цілому, та війни, зокрема, адже їх діяльність пов'язана, насамперед, із комунікативними процесами в соціальному середовищі і поза ним.

На проблему організації взаємодії в соціальній роботі сфокусовані дослідження О. Василика, І. Зверевої, А. Капської, Л. Коваль, Л. Міщик, В. Панок, Н. Перхайло, В. Петрук, Л. Яценко та ін.

Теоретичний аналіз наукової літератури дав змогу розкрити сутність комунікативної компетентності як сукупності знань мовної системи та умінь і навичок спілкування, необхідних особистості для здійснення ефективної мовленнєвої взаємодії у будь-якій сфері людського буття.

Комунікативна компетентність є специфічною багатофункціональною системою міжособистісної взаємодії, особливим видом діяльності, який через мовні акти й невербальні засоби реалізує потребу в спілкуванні в усіх галузях людського буття. Провідними чинниками, які забезпечують комунікативну компетенцію, є знання мовної системи (втілення в мовленнєві акти) та сформовані вміння і навички спілкування, потреба в ньому.

Формування та розвиток комунікативної компетентності у майбутніх фахівців із соціальної роботи позитивно вплине на професійний рівень, творчу самореалізацію, удосконалення діяльності: складових, необхідних спеціалістам для адекватної орієнтації у всіх сферах професійного та суспільного життя.

Комунікативна компетентність фахівця із соціальної роботи є необхідною складовою його фахової підготовки. Комунікативна

компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії і є досвідом спілкування між людьми.

Василик О. О. розглядає комунікативну компетентність як певний рівень сформованості особистісного і професійного досвіду взаємодії з тими оточуючими, який потрібен індивіду, щоб у межах своїх здібностей та соціального статусу успішно функціонувати у професійному середовищі і суспільстві [1, с. 15].

Комунікативна компетентність – це здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми та мати певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування. Вона передбачає уміння змінювати глибину і коло спілкування, розуміти і бути зрозумілим для партнера по спілкуванню. Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії, тому є результатом досвіду спілкування між людьми [3, с. 328].

У структурі комунікативної компетентності майбутнього фахівця із соціальної роботи виокремлюють такі компоненти [2, с. 32]:

- когнітивно-аксіологічний (здатність особистості використовувати комунікативний потенціал професійних знань, що визначає його фахову позицію);
- операційно-технологічний (включає діалогічні вміння й комунікативні техніки соціального працівника, які він використовує в процесі професійної взаємодії);
- етико-соціальний (відповідає за духовно-моральні наслідки професійних дій і вчинків соціального працівника в процесі його спілкування з клієнтами).

Часто формування комунікативної компетентності у закладі вищої освіти розглядають як готовність фахівця до професійної діяльності, оскільки ці обидва поняття тлумачать як формування системи знань, умінь, навичок, якостей особистості в досягненні мети або досягненні позитивного результату в процесі освітньої діяльності.

Очевидним є те, що і «сформованість», і «готовність» залежить від вибору методів навчання та виховання, від змісту підготовки, вимог освітніх стандартів, особливостей, змісту, методів і форм роботи конкретних освітньо-виховних заходів; змісту й методики викладання конкретного освітнього компонента та визначених її специфікою вимог до вибору методів; витрат часу на вивчення певної теми, модуля; рівня матеріально-технічної бази; професійної компетентності та педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників тощо.

Про сформованість комунікативної компетентності фахівців із соціальної роботи свідчить такий тип спілкування, який створює найкращі умови для розвитку мотивації самого працівника і клієнта, творчого характеру діяльності, формування особистості кожного учасника взаємодії, забезпечує сприятливий психологічний клімат, дає змогу максимально використовувати особистісні та професійні якості соціального працівника в соціальній діяльності [2, с. 34].

Отже, комунікативна компетентність майбутнього фахівця із соціальної роботи є складовою його професійної компетентності. Формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця із соціальної роботи має відбуватися через цілеспрямований процес розвитку її структурних компонентів (когнітивно-аксіологічного, операційно-технологічного, етико-соціального) в процесі професійної підготовки, з обов'язковим розвитком комунікативної мотивації, гуманістичної спрямованості, конфліктологічної культури, позитивного становлення до професії, самоосвіти.

Список використаних джерел

1. Василик М. А. Основи теорії комунікації : підручник. Миколаїв : Гардарики. 2013. 615 с.
2. Перхайло Н. А., Яценко Л. В. Соціально-психологічні аспекти професійного спілкування фахівців із соціальної роботи. *Габітус*. 2020. Вип 17. С. 30-34. URL : <http://habitus.od.ua/journals/2020/17-2020/7.pdf>
3. Роман В.В., Товканець Г.В. Роль комунікативної компетентності у розвитку особистості. URL : <http://dspace->

Костянтин Щербина

аспірант

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль

Науковий керівник: Ольга Сорока

професор, доктор педагогічних наук,

завідувачка кафедри соціальної роботи та

менеджменту соціокультурної діяльності

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль

ПРО ДІАГНОСТИКУ ВЗАЄМОДІЙ У СПІЛЬНІЙ РОБОТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ PISA

Автор піднімає питання щодо розкриття особливостей діагностики взаємодій у спільній роботі майбутніх менеджерів. Увагу зосереджено на моніторингових дослідженнях PISA. Фрагментарно представлено опитувальник для визначення рівня співробітництва в команді PISA.

***Ключові слова:** діагностика взаємодій, вміння працювати в команді, моніторингове дослідження, Pisa, майбутні менеджери.*

Головною умовою успіху освіти в умовах ринкових відносин є її висока якість. Складність вирішуваних проблем сучасним керівником зумовлює необхідність пошуку науково-практичних підходів, які забезпечують ефективне управління організацією з позицій ефективного менеджменту.

Вміння працювати у команді (взаємодіяти) є найважливішим освітнім результатом, що виділяється у всіх сучасних освітніх системах. Його оцінка є предметом дослідження Міжнародного моніторингового дослідження PISA (Programme for International Student Assessment). Дослідження створено за ініціативою Організації економічного співробітництва й розвитку, ОЕСР (Organisation for Economic Cooperation and Development, OECD) [1]. «Співпраця під час вирішення завдань»